

Pred štirinajstimi leti, v noči od 17. na 18. april, so se sestali delegati važnejših partijskih organizacij Slovenije na Čebinovem nad Zagorjem k ustanovnemu kongresu Komunistične partije Slovenije. Tako je bil po treh letih izpolnjen sklep IV. državne konference KPJ v decembru 1934, ki je na odločno zahtevo tovariša Tita med drugim sklenila, da se formira Komunistična partija Hrvatske in Komunistična partija Slovenije. Medtem ko je sklep za Hrvatsko uresničil sam tovariš Tita, pa so bile vse politične in organizacijske priprave ter sam razglas kongresa v Sloveniji delo tovariša Karđelja, ki se je pozimi 1936-1937 vrnil iz zamejstva.

Leto za letom se slovenski narod spominja tega dogodka kot enega največjih v svoji zgodovini. Saj ni bil kongres ogromnega pomena le za razvoj slovenskega delavskega gibanja in njegove avantgarde, marveč za celotni slovenski narod. Sestal se je v burnem času, ko je slovenskemu narodu grozila taka nevarnost kot še nikdar poprej. Na drugi strani pa so se vsi tisti, ki so si dolga desetletja lastili pravico govoriti v imenu slovenskega naroda — le temu dokončno izneverili. Bila je tedaj zgodovinska nujna, da slovensko ljudstvo dobi novo politično vodstvo, novo, zares ljudsko in narodno stranko, ki bo sposobna voditi ga skozi hude preizkušnje k zmagi. In taka stranka je mogla biti le Komunistična partija Slovenije.

Ustanovitev KP Slovenije je pomenila zaključek razdobja, ko se je — v težavnih okoliščinah teorija, ki so ga nad naprednimi elementi uveljavljali režimi pred 6. januarjem 1929, ter se v mnogo težavnějšíh razmerah odkrite vojaške fašistične diktature — oblikovala in izoblikovala načelno pravilna politična linija slovenskih komunistov, ki je ustrezala žiljenskim koristim ogromne večine slovenskega naroda.

Hkrati pa je bil to začetek novega razdobja v našem narodnem življenju. Manifest ustanovnega kongresa, ki se začelna s Prešernovimi besedami: »Žive naj vsi narodi...«, je postal boj za ohranitev svobode in neodvisnosti slovenskega naroda prav tiste pogoje, ki so bili neopogibno izhodišče za graditev nove Jugoslavije: vzpostavitev demokracije, svoboda političnega in strokovnega organiziranja za delavski razred, izboljšanje delovnih pogojev in socialne zakonodaje, demokratičnejša zadržniškega aparata, zaštita delovnega drobnega proizvajalca, preureditev jugoslovanske države v zvezno, federalno državo, uresničenje gesla Združene in Svobodne Slovenije, vzpostavitev slovenske državnosti, popolna preorientacija zunanje politike v smeri kolektivne obrambe vseh ogroženih narodov proti fašističnim vojnim hujskačem itd. To je bil program odločilnega boja za resnično osvoboditev slovenskega naroda, na njem je KP Slovenije mobilizirala in organizirala slovenske delovne ljudi v enotno, protifašistično fronto.

Ko danes gledamo na teh preteklih 14 let, lahko rečemo le to, kako pravilni so bili analiza in zaključki kongresa, hkrati pa tudi, da jih je Partija v teh letih izpolnila. Kot edina narodna stranka je na čelu vseh resničnih rodoljubov, združenih v Osvobodilni fronti, zmagovala zaključila narodnoosvobodilno borbo, nato pa je začela graditi slovenskemu narodu srečnejši dom. Kot doslej, tako se bo tudi v bodoče borila, da uresniči svoj program, da ustvari v naši deželi socializem. Veliko poročila, da bo to prav tako uspešno izpolnila, kakor svoje naloge v preteklosti, je tudi v tem, da so naše delovne množice, strnjene v Osvobodilni fronti, sprejele program Partije za svoj program. Vse to pa je KP Slovenije svedea storila in dela v sestavi naše slavne Komunistične partije Jugoslavije, za lepšo prihodnost vseh jugoslovanskih narodov.

Tovarna avtomobilov za deseto obletnico Osvobodilne fronte: 375 novih udarnikov

Kolektiv Tovarne avtomobilov v Mariboru je dosegel v tekmovalju v počastitev desete obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte že lepe uspehe. Razen proizvodnji je posvetil največ pozornosti političnemu in kulturnemu delu. Njegov 23-članski predavateljski aktiv je med tekmovaljem priredil po oddelkih tovarne 148 političnih predavanj. V decembru je sindikalna podružnica poslala predavatelje tudi na vas: v Rače, Fram, Goričko, Pragersko, Poleskavo in Braunšvajg. Do tega meseca so priredili člani TAM 54 političnih predavanj na vasi, kjer so številni člani kolektiva tudi prostovoljno delali: v oktobru 1354, v novembru 2500,

Delo v zaključni fazi montaže

Uredja uredniški odbor — Odgovorni urednik Vlado Vodopivec
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6 — Uprava Kopitarjeva ul. 2
Telefon uredništva in uprave: 53 61 do 52 65 — Telefon garo-
niškega oddelka 86 30 — Telefon oglašnega oddelka 86 85 —
Številka ček rač. 604 94321 0 — Mesčna naročnina 50 din.
Tisk tiskarne »Ljudska pravica« v Ljubljani Kopitarjeva ul. 2

Seja vlade LR Slovenije

Ljubljana, 17. aprila.
Danes je bila seja vlade LRS pod predsedstvom predsednika tov. Mihe Marinka. Na seji je bil imenovan Svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti, v katerega so bili postavljeni člani vlade:

dr. Helij Modic kot podpredsednik in člani: dr. Marijan Breclj, Sergej Kraigher, Viktor Avbelj in Zoran Polič.

Vlada je razpravljala še o raznih tekočih nalogah.

Iz pisarne generalnega sekretariata vlade LRS

Predsednik ZDA Truman odobril kredit 29 milijonov dolarjev za Jugoslavijo

Washington, 17. aprila. (Tanjug.) — Predsednik ZDA Harry Truman je odobril danes Jugoslaviji kredit v znesku 29.000.000 dolarjev za nabavo surovin in drugega materiala za kritje njenih potreb.

Kakor sporoča vestnik zunanje ministrstva ZDA, je kredit odobren iz sredstev, predvidenih z zakonom o medsebojni pomoči iz leta 1949.

Ko je predsednik Truman sporočil ta sklep predsedniškemu odboru za oborožene sile in zunanje zadeve ameriškega senata in Predstavnikega doma, je naglasil, da je lanska suša onemogočila Jugoslaviji, da bi obdržala na potrebni ravni izvoz živil in zato ni mogla finan-
sirati uvoza surovin.

Za tržaški kulturni dom

Upravni odbor ljubljanskega podjetja »Pletenina« je pred dvema dnevoma sklenil prispevati za Slovenski kulturni dom v Trstu 50.000 dinarjev. Hkrati pa sta upravni odbor in delavski svet pozvala delovni kolektiv, da čimzdatneje podpre prošnjo tržaških Slovencev.

NA GRŠKIH OBČINSKIH VOLITVAH so zmagale stranke centra in zmerne levice

Atene, 17. aprila. Po nepopolnih izidih občinskih volitev v Grčiji v oblasteh, katerih število prebivalstva predstavlja dve tretjini skupnega števila prebivalstva države, so dobile stranke centra in zmerne levice skoraj dvakrat več mandatov kot desničarske stranke. V Atenah in v nekaterih drugih oblasteh so bili izvoljeni kandidati desničarskih strank.

Kakor poroča AFP, je dobila po prvih izidih v Atenah 70% glasov nacionalistična lista Kociasa, predsednika občine od leta 1931. do 1940. Iz nekaterih oddaljenih vasi volilni izidi še niso prišli.

Občinske volitve v Grčiji so bile dne 15. aprila. To so bile prve občinske volitve od leta 1934. Leta 1936, ko je prišel na oblast general Metaxas, niso bili

Nova izzivanja romunskih vojakov na naši meji

Beograd, 17. aprila. (Tanjug) Romunski obmejni organi, ki so zadnje mesece povečali svojo delavnost glede obmejnih incidentov, naperjenih zoper Jugoslavijo, so zagrešili še dva težja incidenta na jugoslovansko-romunski meji. Včeraj ob 14.10 so 4 km severovzhodno od vasi Središte pri obmejnem kamnu 25/84 trije romunski vojniki začeli z besedami izzivati jugoslovanskega obmejnega stražnika Dušana Kneževića, ki je opravljal službo v širini 120 m na jugoslovanskem ozemlju. Eden izmed omenjenih romunskih vojakov je bil prav na obmejni črti, druga dva pa v zasedi na romunskem ozemlju. Knežević ni na njihovo zmerjanje ničesar odgovoril in je še nadalje ostal na svojem stražarskem mestu. Eden romunskih vojakov je streljal nanj iz puške in ga ranil v nogo. Knežević se je sam obvezal in ostal na svojem mestu, dokler niso prišli jugoslovanski obmejni stražniki in ga prenehali v stražarnico, romunski vojniki pa so se umaknili globlje na romunsko ozemlje.

Do drugega izzivanja je prišlo včeraj ob 15. uri v bližini kote 463 med vasema Markovac in Sočice pri obmejnem kamnu št. 50. 10 s puškami oboroženih romunskih vojakov je navalilo čez obmejno črto in krenilo po jugoslovanskem ozemlju proti jugoslovanskemu rajonskemu stražniku, ki je stražil globlje na jugoslovanskem ozemlju. Obenem so postavili na romunskem ozemlju dva puškomitraljeza, naperjena tja, kamor so navalili romunski vojniki, očitno z namenom, da bi te vojake varovali. Na poziv jugoslovanskega stražnika se romunski vojniki niso umaknili z jugoslovanskega ozemlja, ampak so to storili šele potem, ko je prišla jugoslovanska patrolja in okrepitev iz jugoslovanske obmejne stražnice. Pri tem izzivanju romunskih vojakov so ostali jugoslovanski obmejni stražniki popolnoma mirni.

Zaradi teh najnovejših izgrediv bo ministristvo za zunanje zadeve FLRJ storilo potrebne korake pri romunski vladi.

DELO KOMISIJE OZN ZA PRAVICE ČLOVEKA

DELEGAT VELIKE BRITANIJE NASPROTIJE vključitvi gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic v osnutek »Pakta o pravicah človeka«

Zeneva, 17. aprila. (Tanjug) Včeraj je začela z delom komisija OZN za pravice človeka. Takoj v začetku zasedanja je komisija zavrnila predlog o izključitvi kuomintanskega delegata. Za izključitev kuomintanskega delegata so glasovale samo 3 delegacije, med njimi tudi jugoslovanska delegacija, dočim so se 3 delegacije vzdržale glasovanja.

Predsednica komisije ga Eleanor Roosevelt se je nato zahvalila za položaj predsednika komisije, ki ga je zavzemala

od njene ustanovitve, in je pri tem izjavila, da se mora na tem položaju menjati več ljudi. Gospa Roosevelt je predlagala za predsednika komisije libanonskega delegata Charlesa Malika, ki je bil nato soglasno izvoljen. Več delegatov, med njimi tudi jugoslovanski delegat, se je zahvalilo gospe Roosevelt za njeno dosedanje delo v komisiji. Komisija je nato sklenila, da bo najprej razpravljala o vprašanju vključitve gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic na osnutek pakta o pravicah človeka. Velika Britanija je zastopala mnenje, da teh pravic ni treba vključevati v osnutek pakta in da resolucija, ki jo je v tem pogledu izdala Generalna skupščina, ni obvezna za komisijo. Več delegacij je nastopilo proti takemu stališču ter so se izjavile za vključitev teh pravic v pakt in za obveznost resolucije Generalne skupščine Organizacije združenih narodov.

V razpravi, ki se je pričela tega zvečera, je spregovoril tudi jugoslovanski delegat Brana Jevremović. Dejal je, da so jugoslovanski delegati že v številnih organih OZN izrazili stališče Jugoslavije, da morajo biti vključene v osnovne pravice človeka tudi gospodarske, socialne in kulturne pravice. Razen tega obstoji tudi sklep Generalne skupščine, ki je obvezen tudi za komisijo za pravice človeka, ki lahko samo konkretizira ta sklep. Jevremović je dalje dejal, da je treba na ves problem gledati realistično, toda ne le glede realnih težkoč, v katerih so države, ki morajo te pravice jamčiti, temveč morajo realno gledati tudi na položaj delovnih ljudi, ki zahtevajo, da se jim zagotove življenjski pogoji. Jugoslovanski delegat misli, da so ta naloga ne more prevzeti na specializirane agencije, temveč je to naloga Generalne skupščine in njenih organov, v katere sodi tudi komisija za pravice človeka. Specializirane agencije morajo samo pomagati pri izvrševanju te naloge v smeri, ki jo določijo Generalna skupščina in njeni organi. Na koncu je Jevremović na kratko razložil vsebino jugoslovanskega predloga členov o gospodarskih, socialnih in kulturnih pravicah. Komisija nadaljuje delo.

KATERE FRONTNE ORGANIZACIJE bodo dobile priznanje na III. kongresu?

Izvršni odbor OF je določil za najboljše frontne organizacije, delovne kolektive, najboljše ljudske organizacije in najboljša ljudskoprosvetna društva razne pomembne nagrade, ki jih bodo dobili zmagovalci v šestmesečnem tekmovalju.

V tem tekmovalju smo med najboljšimi frontnimi organizacijami največkrat slišali imena krajevni odbor Fronte: Slivnica in Josipdol v okraju Maribor okolica, Zadobrova v okraju Celje okolica, Sevnica v krškem okraju, Hrasnje v postojnskem okraju, teren kolodvor v Ljubljani, Idriško in Čezsoča v tolimskem okraju, Cerško v idriškem okraju in Hrušica pri Jesenicah. Razen teh se bo še vrsta drugih borila za nagrade, in sicer: najboljša frontna organizacija bo dobila dragoceno umetniško izdelano kongresno zastavo ter napravo za ozvočenje, to je mikrolon z napravo, radio in deset zvočnikov; druga najboljša organizacija bo dobila prehodno zastavo v trajno last ter napravo za ozvočenje vasi, tretja opremo za frontni kotiček s knjižnico in četrti knjižnico.

Tudi delovni kolektivi bodo dobili štiri lepe nagrade. Najboljši delovni kolektiv bo dobil dragoceno umetniško izdelano kongresno zastavo, častni naziv in avtobus. Drugi najboljši bo dobil prehodno zastavo v trajno last, časten naziv in kamion. Tretji in četrti pa bosta dobila prehodno zastavo v trajno last ter denarno nagrado.

Med delovnimi kolektivi je za ta častna priznanja velika, ostra bitka. Ocenjevalna komisija vsekakor ne bo imela lahkega dela. Po tem, kar smo doslej čitali in slišali o tekmovalju med delovnimi kolektivi, lahko rečemo, da so najresnejši tekmeči za nagrade in pohvale: rudnik Idrija, rudnik Zagorje, železarna Jesenice, gradbeno podjetje Pionir v Novem mestu, Iskra v Kranju, papirnica Vevče, kurilnica Maribor, sindikalna podružnica šole Pobrežje, pošta Maribor in železarna Štore.

V šestmesečno tekmovalje so se vključili tudi mladiški aktiv. Na kongresu bodo dobili najboljše priznanje, in sicer: prvi kongresno zastavo, fizikulturno opremo in knjižnico, drugi in tretji pa prehodno zastavo v trajno last ter fizikulturno opremo.

Najboljša ljudskoprosvetna društva bodo dobila denarne nagrade, in sicer 75.000 din, 50.000 in 30.000 dinarjev.

Frontne organizacije, delovni kolektivi, mladiški aktiv in prosvetna društva usibajajo, kdo bo dobil na kongresu visoko priznanje za svoje prizadevanje. Ni izključeno, da se bo med omenjene frontne organizacije vrnil kaščen doslej še neznan tekmeč. Dokončen odgovor na to vprašanje in uganjanja pa bomo dobili na kongresu.

DUSAN BRATČIČ NOVI POSANIK V IZRAELU

Beograd, 17. aprila. (Tanjug) Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je izdal ukaz, s katerim je imenoval za izrednega poslanika in opolnočnega ministra FLRJ v Izraelu Dušana Bratiča, dosedanjega poslanika na Svedskem.

Z drugim ukazom Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je bil odpoklican dosedaj izredni poslanik in opolnočeni minister FLRJ v Izraelu Nikola Milčević, ki je premeščen v ministristvo za zunanje zadeve.

Bivši slovenski izseljenci na Koroškem zahtevajo osnovne demokratične pravice

Celovec, 17. aprila. (Tanjug) V Celovcu je bila letna skupščina Zveze izseljencev Slovenske Koroške. Skupščina je bila na dan, ko so pred devetimi leti nastični knjviki izselili sto in sto družin koroških Slovencev. Delegati na skupščini so ostro grajali početje oblasti, ki istim ljudem, ki so 1942. sodelovali pri izseljevanju, omogočajo, da sejejo nacionalno sovražstvo in sovražnost.

Na skupščini so izvolili glavni odbor Zveze izseljencev Slovenske Koroške. Za predsednika je bil izvoljen Vinko Greblaher, za sekretarja pa Rado Janežič.

»Slovenski vestnik« je ob obletnici prisilne izselitve koroških Slovencev objavil članek, v katerem piše med drugim:

»Že spet so na delu sile, ki zahtevajo ukinitve slovenskega pouka v naših šolah, ki nečesto priznati naših pravic do deželjskosti v naših ustanovah v slovenskem delu države, ki slikajo enakopravnost Slovencev kot nevarnost za koristi

nemško govorečega prebivalstva. Zato je potrebno, da smo enotni pri obrambi naših pravic, kajti samo v slogi je moč in samo združenji se bomo lahko upirali vsem napadom na naše pravice.«

Stavka delavcev sovjetskega podjetja v Avstriji

Dunaj, 17. aprila. (Tanjug) Delavci in nameščenci podjetja pod sovjetsko upravo v Atzgersdorfu stavkajo že od petka dalje zato, ker so odpustili delavskega zaupnika Matzingerja. Navzlic pritisku, ki ga izvajata na delavce dva sovjetska oficirja, ki sta v podjetju, sodeluje v stavki od 285 zaposlenih delavcev 249 delavcev. Del delavcev, članov KP Avstrije, je celo soglasno s stavkajočimi.

Predsedništvo sindikata kovinskih in rudarskih delavcev je odobrilo na svoji izredni seji vedenje delavcev v Atzgersdorfu in jim obljubilo svo pomoč. Tudi deželno predsedništvo socialistične stranke Tirolske je poslalo stavkajočim spomenico, da soglasno z njihovim bojem.

Danes in pred štirinajstimi leti na Čebinovem

Kdo je kriv?

V Zagorju, ko sem stopil iz vlaka, sem v naglici preletel vrsto poti naokrog, ki so se vile med napol golimi, napol z drevjem poraslimi grički. Še nikoli nisem bil na Čebinovem. Zato sem radovedno, kolikor daleč je neslo oko, opazoval vsako izmed teh belih črt, ki bi me utegnile povesti na cilj.

»Vi gotovo niste od tod,« me je nagovorila starejša žena, ki je imela mende še nekaj opravka z otrokom, pa je med zadnjimi odšla s postaje. Zato sem v misli ji nisem takoj odgovoril, pa je ponovila vprašanje. — »Ne, nisem. Na Čebinovem sem se namenil in pravkar sem nameraval nekoga vprašati za pot.« Potem ste pa kar prav naleteli,« je dejala. »Že vem, k Barliču greste. Tod okrog smo že navajeni podobnih vprašanj. Mnogo ljudi obišče njegovo kmetijo in tudi vemo zakaj. Do Kotredeža bova lahko šla skupaj, potem pa boste morali še kako dobro urediti v breg.«

Lep pomladanski dan je razvil pokrajino ob potoku Kotredeža. Vse polno ljudi je bilo na majhnih krpah zemlje ob cesti: hiteli so, da nadoknadijo, kar jim je dež letos večkrat prekrizal. »Vidite tam gori tisti dve beli lisi in cerkvico nad njima,« me je opozorila spremeljalka. »To sta kmetiji Barliča in njegovega soseda Drobeža. Med vojno so jima fašisti požgali, pa sta postavila nova poslopja, lepša kot prej. Pred štirimi leti sem bila gori, ko so odkrili spominke ploščo ob 10-letnici ustanovnega kongresa naše Partije. Od takrat se nisem več videla z Barličem, pa ga pozdravite!«

V ZGODOVINSKI IZBI

Barlič je nekoč v razgovoru dejal: »Sem gori je pred vojno prišlo le malo ljudi. Celo žandarji ne, bi se preveč v kolena grizli. Kraj je bil kot nalašč za sestanke ljudi, ki so jih preganjali in so morali živeti v ilegali.«

Da te besede drže, sem občutil že na poti, pa tudi pozneje, ko sem z vrha Čebinovine opazoval okolico. Vseposod temni gozdovi in strme grape, ki so jih v tisočletjih izdolbili gorski potokčki. Barlič sam mi pozneje ni znal odgovoriti, ko sem ga vprašal, kaj neki je pripeljalo ljudi do tega, da so se tu naselili.

Lastnika kmetije sem našel v razgovoru z dvema tovarišema z okraja. »V teh dneh, ko se bliža obletnica ustanovnega kongresa, je pri meni vedno bolj živahno. Z vseh strani prihajajo: zastavljajo vprašanja, merijo za makete, fotografirajo. Pa nič zato, potrebno je — je zamahnil Barlič z roko in me prijazno povabil v hišo.

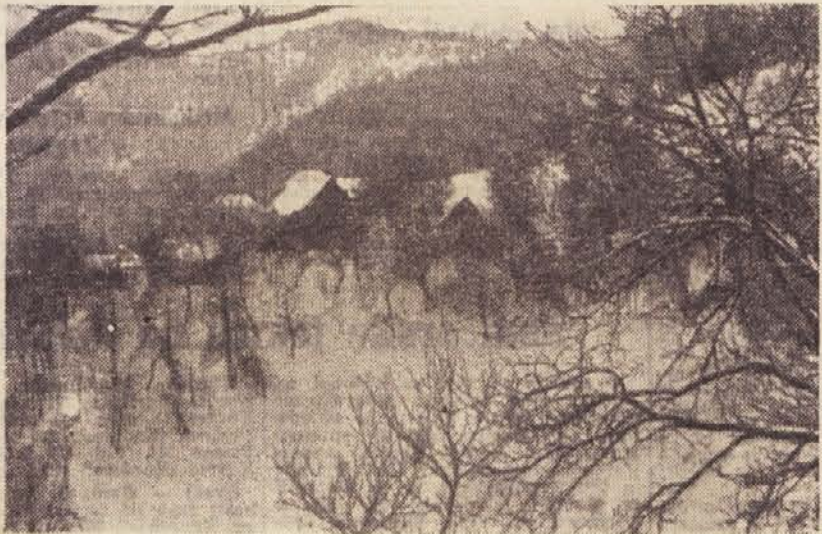
Stopil sem v izbo, kjer je prav nič ne razlikuje od drugih kmečkih izb po naših hribih. Nizka okna v debelem zidovju, široka kmečka peč, miza s klopmi ob strani, v kotu razpelo in še nekaj drob-

menda v dolini premalo upoštevaljo težave, s katerimi se morajo boriti hribovci. »Vabijo me k sodelovanju v vse mogoče organizacije in rad se odzovem, čeprav ne morem reči, da se udeležujem vseh sestankov. Saj veste, pot v dolino in nazaj je naporna, delo pa kliče že na veezgodaj.« Na Čebinovem bodo v kratkem dobili elektriko in videl sem, da se Barličeva družina in Drobeževi zelo veselo tega dogodka.

Zasukala eva pogovor na predvojna leta, ko je Barlič še delal v rudniku in steklarni. Čebinovu ni dajalo veselje družini dovolj kruha in ko so bili otroci majhni, je večkrat odhajal na delo v do-

bili v hiši tudi dve dekli, ki pa seveda nista smeli ničesar vedeti. Delegati so čakali zunaj toliko časa, dokler nista odšli spat, prav tako pa so tudi počakali, da je odšel iz izbe sosed, ki je takrat slučajno Barliča obiskal.

Možje, ki so prihajali, so dvigali pesti in pozdravljali: »Delu čast!«. Nekateri so bili zelo utrujeni, kajti morali so obresti razne ovinke, da ne bi vzbudili pozornosti. Med njimi sta bili tudi dve ženski. V izbi se je začel med delegati živ razgovor. Zbrali so se pošteni ljudje, ki so bili preganjani in na cesti samo zaradi svojega prepričanja. Vsak izmed njih je bil trdno uverjen, da se je treba

Samotni kmetiji v hribih nad Zagorjem, na Čebinovem, kjer je bil ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije

lino. V steklarni in rudniku je delal skupaj s tovarišem Marinkom, na katerega ga veže vrsta spominov. Časi so bili takrat težki. Režimi so se menjavali, politiki pa so slepili in goljufali ljudstvo na vsakem koraku. Komuniste so preganjali in zapirali. Težave so bile tudi v sami Partiji, kjer so skušali Košir in njegova skupina razbiti enotnost delavskega razreda. Ustanovni kongres je moral tudi s temi stvarmi priti na čisto.

18. APRIL 1937

Barlič se še dokaj dobro spominja vsega, kar se tiče kongresa in dogodkov okrog njega. Takrat se ni bil član Partije, vendar je vsekoli po malem sodeloval in komunisti so mu zaupali. Tisto zimo, leta 1937, se je vrnil iz inozemstva tovariš Kardelj, ki je poveril tehnično organizacijo sestanka za ustanovitev Komunistične partije Slovenije okrognemu komiteju Trbovlje. Tovarišu Marinku je bilo naročeno, da poišče varen kraj za sestanek in organizira vse za sprejem delegatov. Izbrali so najprej cerkvica nad Čebinovem, pozneje pa so se odločili za Barličevo hišo.

Zbirnih točk za delegate kongresa je bilo več: Trojane, Savinjska dolina (St. Peter) ter postaje Trbovlje, Hraštanj in Zagorje. Vsi ti kraji so bili v glavnem po dve uri oddaljeni od kmetije. Delegati so morali prihajati posamezno iz raznih krajev, da ne bi vzbudili pozornosti. Tudi sam kongres se je vršil ponoči. Med delegati so bili sami vidnejši

komunisti, ki so bili stalno zaledovani od policijskih organov in je bila seveda potrebna velika opreznost. Tisti večer, ki je bil določen za sestanek, je Barlič skrbno s koci zadelal okna, kajti svetlobo bi bili lahko opazili v dolini. Čeprav ni vedel, da bo tu ustanovni kongres Komunistične partije, je razumel, da gre za važen dogodek. Razumela je tudi njegova žena, ki je za moževe prijatelje napeljala kruha in skuhala čaj. Razen Barliča in njegove žene sta

boriti in vse žrtvovati, da bo proletariat tudi pri nas vzel usodo ljudstva v svoje roke.

Okrog 10. ure so poklicali gospodarja. Skupine, ki bi morala priti s Trojan, se vedno ni bilo in prav v tej skupini je bil tovariš Kardelj, brez katerega se kongres ni mogel začeti. Dobri dve uri je bila med delegati velika zaskrbljenost: lahko bi bili tovariši zajeti in izdani, s čimer bi bili v nevarnosti tudi vsi skupaj na Čebinovem.

Ura je šla že na eno, ko se je končno le zaelišal zunaj gospodarjev korak, za njim pa glas delegata Farčnika, ki je preklinjal slabo vreme. V snegu in temi so zgrešili pot. Delegati so se pozdravili z zakasnelimi tovariši, nato pa so takoj začeli.

Delegati so napeto prisluhnili besedam tovariša Kardelja. Govoril je glasno in prepričljivo. Vsaka Kardeljeva beseda — pripovedujejo delegati, ki so bili takrat na konferenci — je zadel v živo.

Kardelj je govoril, da boša bodočnost slovenskega naroda in njegov narodni obetj zagotovljena le v svobodni zvezi bratskih narodov Jugoslavije, v obliki zvezne države. Potrebno je sklicati konstituantno, slovenski narod mora dobiti svoj lastni, demokratično izvoljeni parlament. Združiti se morajo vse sile, ki jim je res pri srcu usoda slovenskega naroda, v boju proti skupnemu sovražniku, skupnemu zatiranju in izkoriščanju. Treba je odpraviti sramotne zakone šestojanuarskega vojaško-fašističnega režima in postaviti pred sodišče njihove očete... Komunistična partija Slovenije se bo z rano ob rami z vsemi demokratičnimi silami slovenskega naroda še z večjo odločnostjo borila; da se odbije nevarnost, ki mu preti s strani fašizma, in da se uresniči demokratične težnje svobodoljubnega slovenskega ljudstva.

Proglas o ustanovitvi Komunistične partije Slovenije, ki ga je predložil tovariš Kardelj, so sprejeli delegati v celoti. Delegati so poročali o stanju v organizaciji in živahno diskutirali. Iskali so oblike dela za bodoče — vsi pa so bili navdušeni zaradi jasnosti, ki jo je prinesel ta kongres.

Protj jutru je bil sestanek končan. Tovariš Kardelj je dvignil pest in pozdravil: »Delu čast!«. Delegati so se dvignili kakor en mož in odzdravili s stisnjenimi pestmi. Odhajali so, neprespani, vendar nobeden izmed njih ni čutil utrujenosti. Njihova pot je vodila na vse strani, v njih so dozoreli tisočeri načrti za veliko bodočnost, ki je ležala pred njimi.

Tovariš Barlič in njegova žena pred hišo, kjer je bil kongres

nih stvari, ki morajo biti vedno pri roki. Pa vendar, tukaj je bil tako pomemben dogodek v zgodovini naše Partije in našega naroda!

Vedel sem, da ne bo narobe, če Barliča najprej povprašam, kako je kaj danes na Čebinovem. Obšla eva nova gospodarska poslopja in se ogledala spominke ploščo, ki so jo odkrili leta 1947, ob 10-letnici ustanovnega kongresa. Glede letine je dejal, da so kljub suši še nekako zvozili, pri oddajah in davkih pa

Dr. M. Šnuderl

OSVOBODILNA FRONTA - MATICA LJUDSKE OBLASTI V SLOVENIJI

(Nadaljevanje)

2. Ko je udarna moč slovenskega partizanskega orožja spomlad 1942 osvobodila precejšnje ozemlje na Dolenjskem in so bile osvobojene mnoge vasi in naselja z organiziranim življenjem in je bilo treba ta kos dežele urediti, je imela OF v sebi že prve zmožnosti, ki so pri tej ureditvi lahko sodelovale. Razen tega so pokazala že poprej osvobojena ozemlja v Srbiji, Črni gori in Bosni z narodno-osvobodilnimi odbori (NOO) kot organi ljudske fronte in vojaške fronte, in končno tudi oblasti, zlasti pa Fočanski predpisi o postavljanju in delovanju teh organov, pot in način, kako urediti osvobojeno ozemlje po duhu in ciljih narodnoosvobodilnega gibanja. Zdej je — 17. maja 1942 — OF prevzela vso oblast na tem ozemlju četudi se ne moremo govoriti o državi, je bila ta oblast po svoji vsebini demokratična oblast. Terenski odbori so dobili nalogo izvesti v vsakem kraju volitve v temeljne organe oblasti, v NOO, ki bi naj postali, kakor je bilo eklenjeno na posvetu v Stolih pri Učičah že septembra 1941, in kakor je zapisal Kardelj oktobra 1941, »resnični organi ljudske oblasti. Medtem pa,

ko je šlo tam takrat še za začasnost teh organov, pa postanejo NOO na prvem osvobojenem ozemlju izrecno že stalni državni organi. Zanje se tudi potože temelji prvega volilnega prava v Sloveniji. Tako so bili spomlad 1942 izvoljeni posod NOO namesto prejšnjih starih organov oblasti, S tem, da so bili ti odpravljeni, v novih pa so nastopili kot nosilci oblasti izbranci prej zatiranega delavskega ljudstva, je revolucija nakazala bodočo socialistično preobrazbo našega življenja.

Poleg teh izvoljenih NOO kot temeljnih organov oblasti so nastali iz okrilja OF tudi še drugi. Tako Narodno osvobodilni svet (NOS) kot centralni upravni organ s tipičnimi upravnimi vejnimi državne uprave. Sklican je že bil, pa so zaradi Roške ofenzive ni sestali, Zbor odposlancev NOO, ki bi naj postal, sestavljen iz delegatov izvoljenih NOO, vrhovni organ oblasti. Za sodstvo je bila postavljena izredna sodna komisija (ISK). SNOO, NOS in IOOF so v tej dobi izdelali vrsto odlokov, ki imajo izrazit značaj državne uprave: glede preskrbe, glede gibanja prebivalstva, tiska, šolstva,

cerkve itd. Zelo zanimivi so tudi razlattiivni odbori, ki so razlašali zemljo izdajalcev, pripadnikov okupatorskih narodov in izseljenih Kočevarjev (na podlagi predpisov) ter to zemljo dodeljevali kot prvo splošnoljudsko premoženje pri nas kmečkim interesentom.

Čeprav je bilo to ozemlje osvobojeno le kratko dobo in najje je bila ta oblast OF še tako kratkotrajna, je vendar razvila primer ljudske demokracije, oblasti ljudstva v majhnem, kot prvi zametek bodoče slovenske državnosti.

Zakaj ravno slovenske? Zato, ker je OF izhajala iz temeljnega načela samoodločbe, to je boja za lastno državnost in to z združitvijo z drugimi narodi Jugoslavije. In zato, ker so, kakor v Sloveniji, tako tudi pri vseh drugih narodih Jugoslavije, v vseh izjavah, s skupnim oboženim bojem, povezani v isto idejo Ljudske fronte in revolucije, stremeli k federaciji med seboj, kar pa predstavlja lastno državnost vsakega naroda. In končno, ker so se kakor v Sloveniji, tako tudi drugod gradili politični organi v lastne nacionalne vrhove. Kar je bil v Sloveniji SNOO, to je bil v Srbiji novembra 1941 Glavni NOO za Srbijo, v Črni gori februarja 1942 NOO za Črno goro, pozneje ZAVNOH za Hrvaško itd.

3. Roška ofenziva je sicer porušila to započeto zgradbo, ni pa mogla vzeti OF izkuzen in ljudstvu spoznanj, ki jih je pridobila v času prvega osvobojenega ozemlja, prav tako kakor prva sovražnikova ofenziva v pozni jeseni 1941 ni mo-

Delavski svet gradbišča Gradis IMM Guštanj je imel 4. t. m. burno sejo. Če bi kdo stal pred vrati, bi mislil, da se ljudje prepirajo. Vendar to ni bil prepir. Bila je samo resna debata, kako izpolniti letošnji plan.

Sej gradbišča je podrobno orisal velike naloge, ki čakajo kolektiv. Res je, da je plan visok, vendar bi kljub temu šlo, saj je tudi glede mobilizacije delovne sile storjeno že vse potrebno in novi delavci se prihajajo na gradbišče. Pred kolektivom pa stoji ovira, ki se kljub največji požrtvovalnosti delavcev ne da premostiti. Stanje načrtov je brezupno in nič ne kaže, da bo investitor (Železarna) pravočasno predložil vso potrebno dokumentacijo. S tem je onemogočeno sklepanje pogodb, kar ima za posledico, da banka noče situacij vnovčiti. Brez denarja pa gradbeno podjetje ne more izvrševati dela.

Na pritisk investitorja je sicer podjetje izvršilo fundacijo za 600-tonsko stikalnico, za katero je pozneje revizijska komisija predpisala spremembe, ki jih pa podjetje ni moglo več upoštevati. Vse to bo imelo za posledico, da bodo stroški mnogo večji, razen tega pa smo po nepotrebnem izgubili mnogo dragocenih delovnih ur. To je hkrati tudi opomin, da ni mogoče siliti podjetja k izvedbi del, če ni investitor pravočasno pripravil vseh potrebnih projektnih elaboratov. Tako za največji objekt — za hale jeklarne — investitor še vedno ni oskrbel načrtov za notranjo ureditev, obrtniška dela, električno instalacijo, vodovod itd. Za podaljške hale še do danes ni konfignacij. Predizmer in proračunov sploh ni. Tehnično vodstvo gradbišča je z namenom, da omogoči nadaljevanje del — kljub veliki strokovni obremenitvi — ponudilo investitorju, da izdela predizmere in proračune, ter ga pozvalo, da sklene ustrezajoč dogovor, vendar se investitor ni odzval. Povsem isto stanje je tudi glede dokumentacije za higieno jeklarne. Načrte za temelje SM peči je gradbišče prejelo, vendar so nekonsignirani. Predračun je bil sestavljen v roku, vendar ne po načrtu, po katerem bi morali izvajati dela. Elaborat za ozki tir

je nepopoln. Predizmer in predračunov za delavsko menzo, peči in ureditev kovačnice, ambulanto in gimnazijo Ravne še vedno ni kljub neštetim urgencam.

Pred pričetkom podaljšanja hale je potrebno predeti staro upravno poslopje ter postaviti provizorično leseno upravno poslopje. Za to bi bil moral investitor poskrbeti že lansko leto, da ne bi bila dela pri podaljšanju hale ovirana. Ker za to delo obstaja doslej le mala skica, je vprašanje, kdaj bo gradbišče lahko začelo s tem nujnim predelom. Zaradi tega se bo gradnja podaljške hale jeklarne zavlekla v jesenski čas. V oktobru, novembru in decembru bo moral kolektiv napeti vse sile, česar mu ne bi bilo treba, če bi vsaj že danes gradili temelje novega upravnega poslopja. To delo bi gradbišče sedaj z lahkoto opravilo, ko ima več delovne sile, predvsem tesarjev, ki sedaj nimajo pravilne zaposlitve. Neverjetna je tudi trditev investitorja, da ne more dobiti elaborata za gradnjo stanovanjskih blokov, saj so jih v Sloveniji po oevoboditvi zgradili že okrog 1000!

Posebno porazno je stanje kanalizacije in vodovoda v Čičovju. Šest velikih stanovanjskih blokov, polno zasedenih, je brez kanalizacije. Greznice so prenapolnjene, ponikovalnice zamašene. Nekateri kleti stanovanjskih blokov se že preplavljene s fekalijami. Kljub takemu stanju pa investitor ni poskrbel, da bi bila kanalizacija vnesena v naslovni spisek. Tako je moralo podjetje delo ustaviti, ker banka odklanja izplačila za dela, ki niso v planu. Stanovanci teh blokov se popolnoma neupravičeno jezijo na gradbeno podjetje, ki je moralo dela ustaviti, čeprav se zaveda, da obstoji nevarnost epidemije.

Od 25 gradbenih objektov, predvidenih v planu za leto 1951, manjka vsa tehnična dokumentacija za 17 objektov, dočim je za ostalih 8 objektov nepopolna. Zato je jasno, da je seja delavskega sveta morala biti burna, kajti kolektiv Gradis IMM Guštanj ni in ne more biti vseeno, če za našo težko industrijo tako važni in prioritetni objekti ne bodo pravočasno izvršeni.

Z ZBORA FRONTE POSTOJSKEGA OKRAJA

Zbora Fronte postojnskega okraja, ki je bil v nedeljo, se je udeležilo okoli 180 delegatov (izvoljenih je bilo 221, zbor pa ni ugotovil, zakaj ni vseh!), navzoča pa sta bila še Joco Marjanovič, zastopnik Zveznega odbora LF, in Janko Rudolf, član Glavnega odbora OF Slovenije.

O delu Fronte je govoril tov. Stanko Šlabnik, sekretar okrajnega odbora OF. Popolnoma samostojno delajo sedaj VO OF: Hraštje, Stari trg, Rakek, St. Peter, Radohova vas, Buje, Postojna, Dolenja vas, Predjama, Laze, Markovec, Babno polje, Cerkljica, Orehek in še nekateri. To so dokazali tudi pri zadnjih volitvah. Drugače je v krajih, kjer je Fronta nedelavna in se opira na pomoč okraja, ozir. okrajnemu aktivistu prepuščajo delo, sami pa stoji ob strani. Takj primeri so bili v Begunjah, Sv. Vidu, Ravniku, Hrenovicah, Postojni okolici itd. Slabi volilni rezultati to najbolj potrjujejo. Dokaj slab politični položaj v nekaterih vaseh (Vrhniko, Čepno, Šmihel, Hrenovci, Radlek, Ulaka, Ivanje selo, Koče, Zeje, Mala Pristava, Nadanje selo in Gor. Košana) pa je posledica slabega dela VO OF.

V Šmihelu so komaj pred nekaj dnevi izvolili odbor, čeprav so frontne volitve že dolgo za nami. Podobno je tudi v Čepnem in Radleku. Na delo Fronte na vasi vpliva tudi nepravilna razdelitev ozir. poimovanje vloge Fronte in oblasti, torej KLO. Še vedno se dogaja, da člani VO OF sodelujejo s KLO tako, da nastopajo kot oblastveni organi pri raznih gospodarskih akcijah (n. pr. v Narinju), namesto da bi Fronta pojasnjevala gospodarske akcije in vzgajala svoje člane.

Izšla je prva številka revije »KOMUNIST«

Do preklica sprejemamo še nove naročnike. Celoletno naročnino za 6 številčk v znesku din 150.— lahko vplačate osebno v upravi Cankarjeve založbe v Ljubljani, Sv. Petra cesta 31, oziroma pošljete po poštni polončnici na naš tekoči račun pri Narodni banki, Ljubljana štev. 604-67821-7

gla vzeti Partiji in Vrhovnemu štabu dragocenih izkuzen in podatkov z osvobojenega ozemlja v zapadni Srbiji, temveč rodila takoj po izgubi tega ozemlja zavetec prave ljudske armade, na vsakem novem osvobojenem ozemlju pa organizacijo oblasti, ki je bila prej preizkušena na prvem osvobojenem ozemlju.

V Sloveniji se je v tej dobi po Roški ofenzivi pokazala potreba po še bolj sttrnjeni enotnosti OF. Ta je bila dosežena s Pugleškim sporazumom, ko so se KPS, kršćanski socialisti, Sokoli in slovenski kulturni delavci kot temeljne skupine OF aprila 1943 sporazumeli, da v nastajajočem državnem življenju razen KP ne bo nobena druga skupina nastopala samostojno kot organizirana politična stranka, da pa bodo delovale vse združene v OF kot edinem predstavniku slovenskega ljudstva. S tem so bili odstranjeni tudi zunanji znaki koalicijske OF. Zato je organiziranje novega osvobojenega ozemlja po italijanski kapitulaciji 9. septembra 1943 poteklo gladko. Spet je SNOO prevzel oblast, tokrat pa razglasil splošno mobilizacijo, razpisal neposredne volitve za Zbor odposlancev slovenskega ljudstva, postavil osrednji upravni organ, upravno komisijo, in izvedel volitve za Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju, ki je bil od 1. do 3. oktobra 1943. Ta je izvolil nov SNOO, ki mu je poveljal številno in mu dal značaj najvišjega zakonodajnega in izvršilnega ljudskega predstavniškega organa slovenskega naroda. Ta SNOO z

IOOF, z upravnio komisijo, z gospodarskimi komisijami in s terenskimi odbori OF po vsem terenu je na obsežnem ozemlju, ki ga je bila osvobodila in branila (ter tudi dokončno obranila) partizanska vojska, izvjal oblast, ki je postajala državna oblast tudi že po svoji obliki. Izdajala je tudi predpise, ki jih je na določenem ozemlju mogla tudi prisilno izvrševati.

Še vedno pa je SNOO identičen z Vrhovnim plenumom OF, še vedno je temeljno omrežje oblasti sestavljeno iz političnih celic, terenskih odborov OF, še vedno se državni organizem ni odtrgal od organizma splošnoljudskega narodno-osvobodilnega gibanja OF slovenskega naroda. Ogradnje nove slovenske državnosti pa je vendarle že stalo znotraj tega gibanja. To je edinstven in zanimiv pojav, posebnost za slovenski razvoj narodnega osvobojenja.

4. Seveda se za narod, ki se bori skupno z drugimi narodi za pravico do samoodločbe, za lastno skupno državo z združitvijo s temi narodi, v socialistični revoluciji in pod vodstvom KP, država graditev ne more dokončati pri posameznem narodu, če je tak razvoj ločen in osamljen. To je mogoče samo tedaj, če poteka vzporedno enak razvoj tudi pri drugih narodih. Nujno je bilo zato, da se nekaj zgodi v centru in da se načelno enakogodi tudi pri drugih narodih Jugoslavije. Šele potem je mogoče nadaljevati započeto delo državne osamosvojitve.

